HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

זוזא מאכא בהדיה (א) דלא נפיק תקע ליה א] אחרינא ויהביה ניהליה: ב] שלשים של עבד חמשים של אונס ושל מפתה וכו': הא תו למה לי הא תנא ליה רישא אונס ומוציא שם רע איצטריך ג] סלקא דעתך אמינא כיון דלא כתיב בהו שקלים אימא זוזי בעלמא קמ"ל דמילף קא ילפי מהדדי ד]: חוץ מן השקלים: תנא חוץ מן השקלים א ומעשר ב והראיון שקלים דתנן א) מצרפין שקלים ב) לדרבונות מפני משאוי הדרך מעשר דכתיב 1 וצרת הכסף בידך והראיון תני רב יוסף שלא יביא סיגה לעזרה: **מתני'** ג אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות ולא בהקדשות ג) ד כתב לכהן שהוא חייב (ב) ה] ליתן חמשה סלעים חייב ליתן לו ובנו אינו פדוי לפיכך אם רצה הכהן ליתן לו במתנה רשאי ה המפריש פדיון בנו ואבד חייב באחריותו שנאמר 2 יהיה לך ופדה תפדה: **גמ'** מתני' דלא כרבי ז) דתניא רבי אומר בכל פודין בכור אדם חוץ מן השטרות מאי טעמא דרבי דריש ריבויי ומיעוטי 3 ופדויו מבן חדש ו] תפדה ריבה בערכך כסף ז] חמשת שקלים מיעט תפדה ריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט מיעט שטרות ורבנן דרשי כלל ופרט ופדויו מבן חדש כלל בערכך כסף ח] חמשת שקלים פרט (פדה) תפדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון אמר ליה רבינא למרימר ורבי ריבויי ומיעוטי דריש והא רבי כללי ופרטי דריש ט] במרצע ח) דתניא 4 מרצע אין לי אלא מרצע מנין לרבות הסול והסירא והמחט והמקדח והמכתב ת"ל ולקחת לרבות כל דבר שנלקח ביד דברי רבי יוסי ברבי יהודה רבי אומר מרצע מה מרצע מיוחד של מתכת ו אף כל של מתכת ואמרינן במאי קא מיפלגי רבי דריש כללי ופרטי ורבי יוסי ברבי יהודה דריש ריבויי ומיעוטי אין בעלמא רבי כללי ופרטי דריש והכא כדתנא דבי רבי ישמעאל ט) דתנא דבי רבי ישמעאל 5 במים במים שתי פעמים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט ורבנן י] אמרי כדאמרינן במערבא כ"מ שאתה מוצא שתי כללות הסמוכים זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט: ולא בהקדשות: פשיטא לאו דידיה נינהו אימא ולא

זוזא מאכא. שנפחתה צורתו: **ולא הוה שקיל ליה.** כלומר לא היה ניקח בעיר להוצאה לא היה הדינר שקול ושוה לו כלום: **הא תו למה לי.** יא] האי וכולם הא תנא ליה: **משום אונס ומוציא שם רע איצטריכא ליה.** למיתני האי וכולם בשקל הקודש משום דרישא לא תנא שקל הקודש ומיהו פשיטא לן באינך כולהו דסלעים נינהו דהא בפדיון הבן כתיב (במדבר ג) חמשת שקלים לגולגלת ובעבד כתיב (שמות כא) שלשים שקלים יתן (בעל השור) לאדוניו ובמפתה כתיב (שם כב) כסף ישקול אבל באונס ומוציא שם רע לא כתיב שקל וסד"א יב] [הא] דתנא ברישא במנה צורי כל חד וחד כי דיניה קאמר דהיכא דכתיב שקלים יהיב שקלים צורים והיכא דלא כתיב שקלים ליתיב דינרי צורים קמ"ל סיפא כולם בשקל הקודש דמילף ילפי מהדדי בכסף קצוב מכסף קצוב כדרב אסי דלעיל [נ:]. אית ספרים יג] דכתוב הכי אטו כולהו בני פדייה נינהו וקפריך אמתניתין דנקט לשון פדייה בכולהו דקתני וכולן נפדין והא לא שייכא לשון פדייה אלא בבכור תני כל הנפדין נפדין בכסף ושוה כסף כל הנפדין כגון בכור אדם והקדשות יד] ומעשר: מעשר שני אינו נפדה אלא בכסף טבוע ולא בשוה כסף ואפי' פרוטות טבועות שפיר דמי: **והראיון.** לקנות עולת ראייה הנקנית בשתי מעות כסף כדאמרי' בחגיגה (דף ב.) הראייה שתי כסף והנך שתי כסף טבועות בעינן: **מצרפין שקלים לדרכונות.** בני העיר ששולחין שקליהם לירושלים מצרפין אותן ולוקחין מהן דרכונות (ג) טו] הוו זהובים טבועים דרכונות אין שאר זהב לא שאינו טבוע ובמסכת שקלים (פ"ב ה"א) מפרש טעמא שמא תיזול מרגליות כו' והוא הדין לכל שוה כסף שמא יזול ונמצא הקדש מפסיד אבל טיבעא לא זייל: **וצרת הכסף.** דבר שיש עליו צורה: ה"ג **ראיון תני** טז] **[נמי] רב יוסף שלא יביא סיגה.** כסף סיגים אלא טבוע. (ד) והיינו(ה) ברייתא דרב יוסף לאו לפרושי אלא לסיועי: **מתני' אין פודין בכור אדם לא בעבדים כו'.** אע"ג דאמרן לעיל (דף מט:) בכסף ובשוה כסף (ה): **ולא בשטרות.** שאם יש לו שטר על חבירו בה' סלעים ונתנו לכהן שיגבה אותו חוב בפדיון בנו אינו פדוי: **ולא בהקדישות.** מפרש בגמרא: **כתב לכהן שהוא חייב** (ו) יז] **ליתן לו ה' סלעים.** משום פדיון בנו: **ובנו אינו פדוי.** כדאמרינן בגמרא [ע"ב] שמא יאמרו פודין בשטרות: **לפיכך.** דאמרן חייב ליתן לו ה' סלעים (ז) יח] אם רצה הכהן ליתנם ולהחזירם לו במתנה רשאי אבל תקנתא אחריתי ליכא: **יהיה לך ופדה תפדה.** כשיהיה לך הפדיון אז יהיה פדוי. והאי קרא לאהרן אמר ליה רחמנא: **גמ' מיעט.** כסף ולא מידי אחרינא: **מיעט שטרות.** דלא חשיבי מידי: **תפדה חזר וכלל.** ואע"ג דהאי תפדה כתיב קודם לפרט אפ"ה דיינינן ליה בכלל ופרט כדאמרינן לקמן: **שהוקשו לקרקעות.** והתנחלתם אותם וגו' (ויקרא כה): **הסול.** ברוק"א בלע"ז: **הסירא.** קוץ: **מכתב.** עט (ח): **ואמרינן.** במסכת קדושין (דף כא.): **במאי קא מיפלגי רבי דריש כללי ופרטי.** ולקחת כלל מרצע פרט ונתת באזנו חזר וכלל מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת: **ורבי יוסי ב"ר יהודה דריש ליה ברבויי ומיעוטי.** ומאי רבי רבי כל מילי ט) ומאי מיעט מיעט סם: (ט) **הכא.** היינו טעמא דדריש ריבויי ומיעוטי כדתנא דבי ר' ישמעאל בשילהי אלו טריפות (חולין סז.) כל מקום שנאמר במים במים ב' פעמים כלומר כל מקום שנאמר ב' כללות זו אצל זו ופרט אחריהן כגון הכא את זה תאכלו מכל אשר במים אשר לו סנפיר וקשקשת במים דהיינו שתי כללות דמשמע דכל מים בעינן סנפיר וקשקשת ופרט כתיב אחריהם בימים ובנחלים דמשמע בימים ובנחלים שנובעים הם בעינן סנפיר וקשקשת אבל הגדילים במים מכונסין מיתאכלי בלא סנפיר וקשקשת אין זה כלל ופרט לא דיינינן ליה בכלל ופרט אלא מטילין הפרט בינייהו ודנין אותו ברבויי ומיעוטי והכא נמי ופדויו מבן חדש כלל תפדה חזר וכלל הרי שתי כללות הסמוכות זה לזה והפרט אחריו הלכך בריבויי ומיעוטי דרשינן להו: **ורבנן.** דדרשי להו בכללי ופרטי סברי כדאמרינן במערבא: ולא

כליס של חמשים זוז ובפרק מציאת האשה (כתובות דף סו.) לא יפחות לה מחמשים זוז ודייק בגמרא דחמשים זוזי פשיטי קאמר ולא דייק כלל מדרב יהודה אמר רב אסי וכתובת בתולה שהיא מאתים יט] צוריים בין למאן דאמר דאורייתא בין למאן דאמר דרבנן ואפי' כתובת אלמנה שהיא לכולי עלמא דרבנן הויא מנה צורי ונראה לר"י דלא איירי הכא אלא בסלעים דומיא דכסף קצוב האמור בתורה שאין כתוב בתורה אלא שקלים:

והראיון תני רב יוסף כו'. פי' בקונטרס דהכי גרסי' תני נמי רב יוסף שלא יביא סיגה כסף סיגים אלא טבוע והא ברייתא דרב יוסף לא לפרושי אלא לסיועי ולא משמע כן דמה צריך להביא ברייתא לסיועי לברייתא ועוד דלא הוה ליה למימר שלא יביא אלא לא יביא ועוד דמשמע י) כאחרינות דמפרש בכל חד טעמא לכך נראה דלפרושי טעמא כ) אחר דאם היה מביא שוה כסף זימנין דמייתי נסכא וכסף סיגים שלא ישוה שתי מעות כסף ולא ימכרו לו ל) לעולת ראייה טובה באותה סיגה כאילו היה מביא כסף טבוע: **כתב** לכהן שהוא חייב לו חמש סלעים. בכתובות בריש הנושא (דף קב.) מייתי לה גבי פלוגתא דר' יוחנן ור"ל לקיש דחייב אני לך מנה בשטר ופירש שם בקונטרס כגון שכתב כ] לו בשטר ונתן לו בפני עדים ופליגי מ) מדחשיב הודאה דאלימא מילתא בשטר אף על גב דלא א"ל אתם עדיי ור"ת מפרש כגון שבא לחייב עצמו באותו שטר אע"פ שאינו חייב לו כלום וצריך ליישב כל הסוגיא ושם פירשתי:

אימא ולא הקדשות בכל אלו. בפסחים (דף לה:) ובהזהב (ב"מ נד.) מייתי גבי הקדש שחללו על גבי קרקע שאינן פדויין מדכתיב ונתן הכסף וקם לו משמע דמההוא קרא קא כא] דרשי אבל אי אפשר לומר נ) [כן] דבת"כ בפרשת ואם בחקותי דריש כב] מוכל ערכך יהיה בשקל הקדש כדפירש כג] שם בקונטרס ולא חש שם להביא אלא חד מקראי דכתיב בהו כסף גבי הקדש וכן מלינו בכמה מקומות שאין מביא עיקר הדרשה בכל דוכתא ס) כדאייתי ע) בקדושין (דף ג) בנעוריה בית אביה כל שבח נעורים לאביה אע"ג דבהפרת נדרים כתיב וכן גיטין (דף כא:) ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה דההיא דרשא ליתא לרבנן אלא לר' יוסי הגלילי: אמר

מז א מיי' פ"ד מהל' מעשר שני הל' ט:

מח ב מיי' פ"א מהל' חגיגה הל' ג:

מט ג מיי' פ"א מהל' בכורים הלכה ו סמג עשין קמג טוש"ע יו"ד סי' שה סעי' ג:

נ ד מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ד:

ה [הרמב"ם השמיטו ועמש"כ התוי"ט עליו אבל בטוש"ע יו"ד סימן שה סעיף ג איתא]

ו [מיי' פ"ג מהל' עבדים הלכה ט ע' כ"מ]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' זוזא מאכא בהדיה (דלא נפיק) תא"מ ונ"ב ס"א וכן גורס רש"י דלא הוה משתקיל ליה בעא למיתבא ליה מיניה פלגא דזוזא לא הוה ליה תקע ליה אחרינא ויהביה ניהליה: (ב) שם במשנה כתב לכהן שהוא חייב לו ה' סלעים וכו' ליתן לו מתנה כצ"ל ואות ב' נמחק: (ג) רש"י ד"ה מצרפין וכו' ולוקחין מהן דרכונות דרכונות היו זהובים טבועים דרכונות אין שאר זהב שאינו טבוע לא ובמסכת: (ד) ד"ה ה"ג ראיון וכו' והאי ברייתא: (ה) ד"ה אין פודין לא בעבדים וכו' ובשוה כסף אין פודין לא בעבדים בשטרות ולא בקרקעות והד"א: (ו) ד"ה כתב לכהן שהוא חייב לו כצ"ל ותיבת ליתן נמחק: (ז) ד"ה לפיכך וכו' ה' סלעים אחרים לפדיון בנו אם לא רצה הכהן להחזירם וליתנם לו במתנה: (ח) ד"ה מכתב קוץ בלע"ז: (ט) ד"ה והכא היינו וכו' ופרט הכתוב אחריהם בימים:

לעזי רש"י

ברוק"א. שפוד, קנה-עץ מחודד.

שיטה מקובצת

א] ליה זימני אחרינא: ב] ניהליה וכולם בשקל הקודש במנה וכו' הא תו: ג] איצטריך ליה: ד] מהדדי. ס"י וכולן נפדין בכסף ושוה כסף והני בני פדייה נינהו ה"ק וכל הנפדין נפדין בכסף ובשוה כסף: ה] חייב לו ה' סלעים: ו] תי' חמשת שקלים נמחק: ז] תי' חמשת שקלים נמחק: ח] תי' חמשת שקלים נמחק: ט] ממרצע אות ב': י] ורבנן. ס"א אמר רבינא כדאמרי במערבא כו' וכן גורס הרגמ"ה: יא] לה למיתני האי: יב] וסד"א דהא דתנא רישא במנה: יג] ספרים דגרסי הכא: יד] ומעשר שני והד"א תי' מעשר נמחק: טו] דרכונות של זהב היו טבועים שדרכונות אין שאר זהב שאינו טבוע לא: טז] נמי רב יוסף כו' סיגה לעזרה סיגה כסף: יז] חייב לו ה' סלעים: יח] אם מאתים זוז צורים: יט] לו שכתב לו בשטר ולא חתם ונתן: כ] לא קא דריש: כא] דרשי להו מוכל כדפירש בקונטרס והתלמוד לא חש:

רבינו גרשום

מח' בסלע דאורייתא: מאכא. קל: הא תו למה לי. דהדר ותני וכולן בשקל הקודש במנה דצורי: הני בני פדייה נינהו שלשים של עבד ושל אונס ומפתה ומוציא שם רע מאי פדייה איכא בהו: תאני כל הנפדין כגון בכור והקדש בין בכסף בין בשוה כסף חוץ מן השקלים דאין נפדין בשוה כסף: מצרפין שקלי' לדרכונות. באחד משמיעין על השקלים הגובר יכול לחלף השקלים בדרכונות זהב שקורין בלע"ז קוצוציש' מפני משאוי הדרך. שצריך להעלותן לירושלים ללישכה טעמא דמפני משאוי הא לאו הכי אין פודין [אלא] בכסף: הראיון. שהיא מעה כסף אינו יכול להביא שוה כסף אלא כסף צרוף: תני רב יוסף שלא יביא סיגה לעזרה. כסף סיגים מעורבב בשאר מתכות: אין פודין. הבכור לא בעבדים ולא בשטרות שאין יכול ליתן לכהן שטר חוב שיש לו על אחרים בשביל פדיון הבן: כתב לכהן כו' ובנו אינו פדוי. לפיכך. הואיל וממון כהן אם רצה הכהן ליתן לו מתנה אותן ה' סלעים שקבל ממנו רשאי: ר' דריש כללי ופרטי ולקחת כל דבר לקיחה מרצע פרט ונתת חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט של מתכת. ור' יוסי דריש ריבה ומיעט וריבה רבה הכל: אין בעלמא ר' כללי ופרטי דריש והכא [illegible] ריבויי ומיעוטי [illegible] כללי גבי הדדי והדר פרט (כלל) בערכך כסף. הוי כדתנא דבי ר' ישמעאל במים במים שני פעמים [illegible] במים והדר כתיב פרט בימים ובנחלים הואיל וכתיבי כללי גבי הדדי אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט: ורבנן דאמרי דדרשי [illegible]

מסורת הש"ס

א) שקלים פ"ב מ"ד, ב) [שם במשנה איתא לדרכונות ופי' הר"ב והוא מטבע של זהב [illegible] דרכמוני זהב וכן גרס הערוך בערך דרכון וע' ב"ב קסה. במשנה ובתוס' שם], ג) כתובות קב., ד) שבועות ד:, ה) שבועות ה., [זבחים מד. ע"ש] ו) לעיל לז:, קדושין כא:, ז) חולין סז., [illegible]

תורה אור השלם

1. וְנָתַתָּה בַּכָּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: דברים יד כה

2. כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַייָ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה לָּךְ אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֵת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה: במדבר יח טו

3. וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: במדבר יח טז

4. וְלָקַחְתָּ אֶת הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה כֵּן: דברים טו יז

5. אֶת זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמַּיִם בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים אֹתָם תֹּאכֵלוּ: ויקרא יא ט

מוסף רש"י

חוץ מן השטרות. היה אדם חייב לו לאדם בשטר ה' סלעים ונתנן לו לכהן בפדיון בנו אינו פדוי (שבועות ד:). ופדויו. כלל דבר משמע (שם). מיעט שטרות. שהן [illegible] שאינן ממון (שם). תפדה חזר וכלל. [illegible] שטרות כו' אין גופן ממון. [illegible] הסול. [illegible] ברוק"א [illegible] והמקדח. [illegible] והמכתב. [illegible] רבי דריש כללי ופרטי. [illegible] ריבויי ומיעוטי. [illegible] במים שתי פעמים. [illegible] (שבועות ה.) [illegible] כללות סמוכין זה לזה ואח"כ כתיב בימים ובנחלים, הלכך אין זה כלל ופרט אלא הטילהו ביניהם לדרשו בריבויי ומיעוטי [illegible] הכללות סמוכין, כשתטיל פרט שאחריהם ביניהם מדה בתורה היא שלא תדונם בכלל ופרט אלא ברבוי ומיעוט, דלהכי מכללא דלא תדרשיה בכלל ופרט, ואיכא בין ריבה ומיעט לכלל ופרט, דכי דרשינן כלל ופרט הוי פרט פירושו של כללא [illegible] ואפילו דבר הדומה לו אין לך להביא, וכשכלל לך כלל שני אחר הפרט, אהני לאתויי מידי דדמי ליה לפרט, אבל כי [illegible]